

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

ARCHITEKTURA A PROSTOR

Tereza Dudíková

Plzeň 2019

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění
Studijní program Výtvarná umění
Studijní obor Multimediální design
Specializace Užitá fotografie

Bakalářská práce

ARCHITEKTURA A PROSTOR

Tereza Dudíková

Vedoucí práce: prof. Mgr. Štěpán Grygar
Katedra výtvarného umění
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tereza DUDÍKOVÁ, DiS.**
Osobní číslo: **D16B0051P**
Studijní program: **B8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Multimediální design, specializace Užitá fotografie**
Název tématu: **ARCHITEKTURA A PROSTOR**
Zadávací katedra: **Katedra výtvarného umění**

Z á s a d y   p r o   v y p r a c o v á n í :

TVŮRČÍ ZÁMĚR

Již delší dobu mapuji jeden architektonický objekt - Vápenku Čertovy schody nedaleko Be-rouna. Místo si mě získalo svojí industrialitou a velkolepostí, při každé návštěvě přichází chuť objevovat a tvořit zde dál.

ZPŮSOB REALIZACE

Bakalářská práce bude zpracována formou fotografické publikace.

CÍLE

Mým cílem je vytvořit subjektivní ucelený dokument, který zobrazí objekt jako celek takový, okolí ale i jeho různá zátíší, zákoutí a život v podobě portrétů zaměstnanců a pracovníků Vápenky.

PŘEDPOKLÁDANÝ CHARAKTER VÝSTUPU

Fotografická publikace, minimální počet fotografií: 20, 1 výstavní fotografie.

STANOVENÍ ROZSAHU PRŮVODNÍ ZPRÁVY

Textová část bakalářské práce bude v rozsahu minimálně 5 normostran.

Rozsah praktické části: **vyplyne ze zpracování BP**

Rozsah teoretické části: **min. 5 normostran textu**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

Lichtenstein, Therese. Image Building. Parrish Art Museum, NY. Delmonico books/Prestel, NY, Munich. ISBN: 978-3-7913-5729-4.

Gronert, Stefan. The Düsseldorf school of Photography. ISBN-13: 978-1587111362.

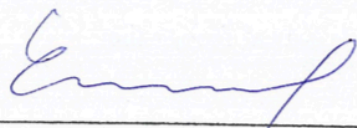
Mrázková, Daniela. Příběh fotografie. Praha: Mladá fronta, 1985. ISBN: 23-033-85.

Vedoucí bakalářské práce: **Prof. Mgr. Štěpán Grygar**

Katedra výtvarného umění

Datum zadání bakalářské práce: **27. září 2018**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2019**

v z. Mgr. Jindřich Lukavský, Ph.D.
proděkan pro studijní a pedagogické záležitosti

Doc. akademický malíř Josef Mištera
děkan

L.S.

Mgr. Jindřich Lukavský, Ph.D.
vedoucí katedry

V Plzni dne 24. října 2018

Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vypracovala samostatně a nejedná se o plagiát.

Plzeň, duben 2019

.....

podpis autora

OBSAH

Volba tématu	5
Vápenka Čertovy schody	6
Historie	6
Těžba	6
Výrobky	7
Průběh realizace	8
Fotografování	8
Kniha	9
Použitá technika	9
Industriální fotografie	10
Václav Jirásek	10
Bernd a Hilla Becherovi	11
Závěr	12

VOLBA TÉMATU

Vápenka nedaleko Berouna pro mne byla již v dětských letech něco velkého a tajemného, houkání sirén před odpalem v lomu ve mně vzbuzovalo respekt. Vždy jsem měla možnost vidět jí pouze z vyhlídky v Koněpruských jeskyních, které se nacházejí přímo nad areálem. Touha poznat toto industriální prostředí mi zůstala i nadále, a tak jsem se rozhodla vydat se na místo s fotoaparátem a vytvořit zde subjektivní dokument. Ačkoliv mě nikdy nelákalo fotografování architektury, v tomto areálu jsem měla pocit, že je stále objevovat něco nového a fotografování mne zde velmi naplňovalo.

VÁPENKA ČERTOVY SCHODY

Vápenka Čertovy schody patří mezi největší výrobce vápenných a vápencových výrobků v České Republice. Hlavní surovina, vápenec, se těží v přílehlých ložiscích v oblasti Koněprusy a Suchomasty, které jsou geologicky významné. Podle chemického složení se zde vyskytuje nejkvalitnější vápenec v České republice.

Historie

V Českém krasu se vápenec těžil již od nepaměti, první informace o použití vápna jsou doloženy v rozbořech materiálů historických staveb, jako je např. hrad Karlštejn nebo opevnění města Beroun. Od poloviny 19. století se datuje tradice výroby vápna, vápno se v tomto období pálilo v několika desítkách milířů. Po II. světové válce díky růstu poptávky po kvalitním vápně z koněpruské oblasti bylo rozhodnuto o otevření nového lomu a vybudování moderní vápenky. V roce 1957 byl spuštěn zkušební provoz Vápenky, na přelomu let 1962 a 1963 se uvedlo do provozu 5 koksových pecí. Postupně se investovalo do výrobních zařízení, zvyšoval se objem výroby zaměstnalo se téměř 700 zaměstnanců. Od roku 1992 vlastní Vápenku jeden z největších výrobců vápna, vápence a dolomitů, belgická společnost Lhoist.

Těžba

Těžba vápence probíhá v sousedním Velkolomu Čertovy schody, nejprve se navrtají díry a poté následuje clonový odstřel lomové stěny, ze které se získává surovina pro její další zpracování na lince vápenců. Následuje drcení a výpal vápna v pecích. Pro povolení těžby byly zákonem stanoveny přísné podmínky, rovněž proběhl i schvalovací proces, který podléhal zákonu o posuzování vlivů na životní prostředí.

Výrobky

Výrobky Vápenky se dělí do dvou základních kategorií, vápno a minerály. U vápna se jedná o kalcinované výrobky – oxidy (pálené vápno a dolomitické vápno) a hydratované výrobky – hydroxidy (vápenný hydrát). Vápenný hydrát je nezastupitelným výrobkem Vápenky. U minerálů to jsou uhličitany (vápenec a dolomit). Své využití výrobky nachází v několika oblastech, úprava pitných a procesních vod nebo neutralizační procesy napomáhají životními prostředí. Ve stavebnictví nalezneme četné využití ve stavebních materiálech. V průmyslu se můžeme setkat s výrobou skla, papíru, nebo i železa a ocele. Posledním odvětvím je zemědělství (krmiva, hnojiva a hygienizace prostředí).

PRŮBĚH REALIZACE

Fotografování

Na jaře roku 2018 jsem se po telefonické domluvě mohla dostavit k vedení provozu Vápenky a vysvětlit svůj záměr. Fotografování mi bylo povoleno, ale pod podmínkou splnění určitých požadavků. V areálu objektu jsem se nemohla pohybovat sama, musela jsem mít ochrannou přilbu, brýle a reflexní vestu. Svěřili mě do rukou paní Pavle Kovačkové a čekalo mě hodinové školení o bezpečnosti a pohybu v areálu. V objektu se velmi práší a v určitých místech hrozí i riziko otravou jedovatými plyny. První focení proběhlo v červnu roku 2018 ve večerních hodinách, kdy jsem dokumentovala nasvícené budovy, hlavní pec, různá zákoutí a večerní pohled z nejvyšší pece na celý areál. Vznikly zde jedny z mých nejoblíbenějších záběrů. Druhé fotografování proběhlo na podzim roku 2018, fotografování bylo rozmanité, s paní Kovačkovou jsme prošly celý objekt, zaměřila jsem se hlavně na záběry vápna v různých podobách, ale opět jsem mapovala objekt jako takový, např. prostředí u vlečky pro vápenec. Měla jsem možnost nahlédnout i do lomu, kde probíhá těžba. Potkalo mne zde štěstí a právě se chystalo ke spouštění sirén před odstřelem suroviny, podařilo se mi tak získat i záběry z odstřelu a celkové pohledy na lom. Jeden den jsem si také jela vyfotografovat celý areál z blízkého kopce a vzniklo pár snímků z teleobjektivu. Třetí focení proběhlo v lednu roku 2019, kdy byl v celém areálu sníh a hustě chumelilo. Fotografie vznikly velmi působivé, ale líbily se mi pouze v odstínech šedi a nezapadaly by tak do konceptu knihy, kam jsem zahrnula fotografie jen barevné. V knize jsou použity asi jen dvě fotografie z tohoto období. Čtvrtá série fotografování vznikla v březnu roku 2019 za sychravého počasí, zaměřila jsem se opět na nalezené detaily a zátiší. Díky ochotnému pracovníkovi jsem mohla zhlédnout, jak vypadá vypálený kámen, který byl kontrolován před nadrcením na vápno, či testování vypáleného vápna. Fotografie z tohoto dne jsou v knize také čteně obsaženy.

Kniha

Již v průběhu fotografování jsem měla představu o tom, jak by měla kniha vypadat. Pevné desky a šitá vazba byla sázka na jistotu. Původně měl být obal knihy potažen bílým plátnem s nápisem „vápenka“ uprostřed, poté jsem však zvolila jednu z fotografií vápna, kde není jasně dané měřítko fotografie, tudíž divák musí zapřemýšlet, z jaké perspektivy vůbec fotografie vznikla. Skladba fotografií v knize vytváří svůj malý „příběh“, od pohledů příjezdů k Vápence a na celý lom, po postupné pronikání do vnitřku areálu a objevování skrytých uliček a zátiší či pohledů na budovy Vápenky. Fotografie pak volně přechází z denního světla ke stmívání a večerním působivým snímků dokonale nasvíceného areálu, které knihu také uzavírají.

POUŽITÁ TECHNIKA

K fotografování jsem použila dva full-frame kvalitní zrcadlové fotoaparáty značky Canon. Konkrétně Canon EOS 6D a průběhu realizace bakalářské práce jsem 6D zaměnila za profesionálnější Canon EOS 5D Mark IV. Z objektivů jsem použila Canon širokoúhlý EF 17-40mm f/4,0 L USM, který má skvělou ostrost a kresebnost. Využila jsem ho hlavně při fotografování celkových pohledů na areál. Dále jsem použila objektiv Canon EF 50mm f/1,4 USM, se kterým vznikaly hlavně detaily. Posledním objektivem, který byl použit, byl teleobjektiv CANON EF 70-200 mm f/4 L USM, který jsem využila při snímání záběrů v delší či nepřístupné vzdálenosti. Fotografie použité v knize nebyly vytvořeny za použití blesku ani přídavného umělého nasvícení. Snažila jsem se o maximální autentičnost snímků.

INDUSTRIÁLNÍ FOTOGRAFIE

Industriální fotografie je jedním z fotografických žánrů, který zachycuje průmyslové objekty. Do tohoto odvětví spadají závody, továrny a prostory s nimi související.

Ráda bych uvedla jednoho z českých fotografů, který vytvořil dílo v industriálním žánru, a to Václava Jiráska. Václav Jirásek vystudoval pražskou AVU, nejprve se vzdělával jako malíř, ale poté se jako samouk začal více věnovat fotografii. Byl zakládajícím členem skupiny Bratrstvo, která se inspirovala historií výtvarného umění, zejména z období prerafaelistů. Fotografie skupiny jsou klasicky pojaté a většinou černobílé.

Cyklus Industria dokumentuje pozůstatky industriální éry. Na barevných velkoformátových fotografiích nalezneme interiéry továren, jejich zátiší, detaily, ale i portréty dělníků v životní velikosti.

K příležitosti výstavy v Galerii Rudolfinum a v Moravské galerii v Brně vzniklo v roce 2006 i knižní vydání cyklu s názvem Industria.

Dalšími fotografy a rovněž asi nejznámějšími fotografy, kteří tvořili v industriálním stylu, jsou Bernd a Hilla Becherovi, řadí se mezi průkopníky konceptuální fotografie.

Bernd Becher studoval na Státní akademii výtvarných umění ve Stuttgartu, ve specializaci na malbu. Dále pak i Akademii výtvarných umění v Düsseldorfu, v oboru fotografie. Hilla Becherová studovala rovněž na Akademii výtvarných umění v Düsseldorfu, obor výtvarné fotografie. Zde se budoucí manželský pár seznámil. Již během studia začali fotografovat průmyslové stavby, které měly souvislost s výrobou zboží a hrozila jim často demolice. Jejich charakteristickým stylem bylo pořízení několika fotografií stejného objektu, avšak z různě daných, pevně stanovených úhlů. V podstatě si vytvářeli „typologie“ těchto industriálních budov. Ve svém stylu tvořili v několika státech, od dokumentování hrázděných domů v Siegerlandu (Německo), industriálních zařízení v Nizozemsku, Belgii, Francii, Anglii až po Spojené státy americké. Oba dva pak vyučovali na akademii v Düsseldorfu, „vychovali“ spoustu osobností z oblasti fotografie známých jako „Becherova škola“ či „Düsseldorfská fotografická škola“, např. Andrease Gurskyho nebo Thomase Ruffa.

V roce 2012 proběhla výstava manželů Becherových v Pražském Rudolfinu. Vystavoval se jedinečný soubor 95 černobílých fotografií průmyslových krajin. Ráda bych uvedla citaci kurátora výstavy, Petra Nedoma.

„Systematické dokumentaci průmyslových krajin se tito významní představitelé světové fotografie věnovali více jak čtyřicet let. Frontálně zachycené průmyslové budovy povýšili na autonomní estetické objekty, připomínající průčelí středověkých katedrál. Výsledkem soustavného fotografování dolů a hutí, vysokých pecí, plynojemů, vodojemů a vápenek je nejen svébytný typologický systém, ale i poutavá hra forem pečlivě sestavených sérií objektů a motivů.“ [1]

ZÁVĚR

Závěrem bych chtěla poděkovat pedagogům našeho ateliéru, užité fotografie, za jejich ochotu a čas při konzultaci bakalářské práce a vzniku fotografické publikace.

SEZNAM CITACÍ

[1] NEDOMA, Petr. [online]. [cit. 2019-04-23]. Dostupné z: <http://www.galerierudolfinum.cz/cs/vystavy/archiv-vystav/bernd-hilla-becher-doly-hute/>

SEZNAM ZDROJŮ

LICHTENSTEIN, Therese. Image Building. Parrish Art Museum. NY: Delmonico books/Prestel, 2018. ISBN 978-3-7913-5729-4.

GRONERT, Stefan. Image Building. The Düsseldorf school of Photography. Thames & Hudson, 2009. ISBN 978-1587111362.

MRÁZKOVÁ, Daniela. Příběh fotografie. Praha: Mladá fronta, 1985. ISBN ISBN: 23-033-85.

Lhoist - Minerály a vápno výrobce. Lhoist - Minerals and lime producer [online]. Dostupné z: https://www.lhoist.com/cs_cs

Artlist - databáze současného umění: Václav Jirásek. Artlist - databáze současného umění: Artlist - Umělci [online]. Copyright ©2006 [cit. 23.04.2019]. Dostupné z: <https://www.artlist.cz/vaclav-jirasek-2503/>

Václav Jirásek: Industria - Galerie Rudolfinum. [online]. Copyright © Galerie Rudolfinum 2019 [cit. 23.04.2019]. Dostupné z: <http://www.galerierudolfinum.cz/cs/vystavy/archiv-vystav/vaclav-jirasek-industria/>

Václav Jirásek: Industria - CZECHDESIGN. O českém designu víme vše – CZECHDESIGN [online]. Copyright © CZECHDESIGN 2017 [cit. 23.04.2019]. Dostupné z: <http://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/vaclav-jirasek-industria>

Bernd a Hilla Becherovi – Wikipedie. [online]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Bernd_a_Hilla_Becherovi

RESUMÉ

Tato bakalářská práce pojednává o fotografování architektury a prostoru. Mou snahou bylo zdokumentování industriálního subjektu, konkrétně prostoru Vápenky Čertovy schody, která se nachází nedaleko Berouna. Důvodem výběru tohoto konkrétního subjektu byla mimo jiné jeho osobní znalost a také nenapodobitelná atmosféra. Pozornost je v první části věnována zejména charakteristice subjektu a samotnému důvodu jeho existence. Práce dále volně přechází k popisu průběhu realizace a použité technice ve fotografické publikaci. Závěrem jsou uvedeni autoři, kteří se zabývají industriální fotografií, jako např. Václav Jirásek nebo Bernd a Hilla Becherovi.

ABSTRACT

Main focus of this bachelor thesis is architecture and space photography. I attempted to document industrial spaces of Vápenka Čertovy schody, located in proximity of Beroun. I chose this entity because of its unique atmosphere and my previous experience with it. First part of this thesis characterizes this place and the reasons why it exists in the first place. Subsequent chapters describe the process of creation of the photographic publication and the techniques that I utilized for this purpose. The last chapter lists authors focusing on industrial photography. (such as Václav Jirásek, Bernd and Hilla Becher)

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1

vlastní fotografie

Příloha 2

vlastní fotografie

Příloha 3

Václav Jirásek z cyklu Industria

Václav Jirásek: Industria - Galerie Rudolfinum. [online]. Copyright © Galerie Rudolfinum 2019 [cit. 23.04.2019]. Dostupné z: <http://www.galerierudolfinum.cz/cs/vystavy/archiv-vystav/vaclav-jirasek-industria/>

Příloha 4

Václav Jirásek z cyklu Industria

Václav Jirásek: Industria - Galerie Rudolfinum. [online]. Copyright © Galerie Rudolfinum 2019 [cit. 23.04.2019]. Dostupné z: <http://www.galerierudolfinum.cz/cs/vystavy/archiv-vystav/vaclav-jirasek-industria/>

Příloha 5

Václav Jirásek z cyklu Industria

Václav Jirásek: Industria - Galerie Rudolfinum. [online]. Copyright © Galerie Rudolfinum 2019 [cit. 23.04.2019]. Dostupné z: <http://www.galerierudolfinum.cz/cs/vystavy/archiv-vystav/vaclav-jirasek-industria/>

Příloha 6

Bernd a Hilla Becherovi

Bernd & Hilla Becher: Doly. Hutě. - Galerie Rudolfinum. [online]. Copyright © Galerie Rudolfinum 2019 [cit. 23.04.2019]. Dostupné z: <http://www.galerierudolfinum.cz/cs/vystavy/archiv-vystav/bernd-hilla-becher-doly-hute/>

Příloha 7

Bernd a Hilla Becherovi

Pinterest - Česká republika [online]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/402650022913969256>

Příloha 8

Bernd a Hilla Becherovi

Bernd & Hilla Becher: Doly. Hutě. - Galerie Rudolfinum. [online]. Copyright © Galerie Rudolfinum 2019 [cit. 23.04.2019]. Dostupné z: <http://www.galerierudolfinum.cz/cs/vystavy/archiv-vystav/bernd-hilla-becher-doly-hute/>

1

2

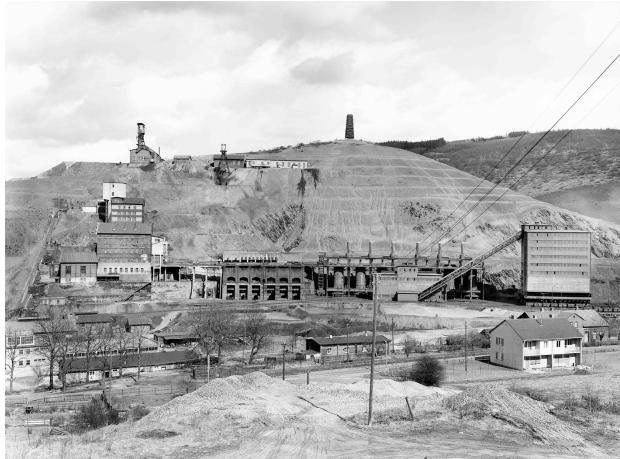
3

4

5

6

7

8